Należytość pocztowa opłacona ryczałtem

Ч. 50 (536). Неділя, дня 15. грудня 1929. Рік XI.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки 2½ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ
За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголошення по 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголошення 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністрації по 0·15 зол. за слово Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

Не сміє бути невтральних.

З. П. — Нiщо так добре не зясовує політичних і громадських властивостей української душі, як відома пословиця: *„моя хата з краю...“* Загально відомо, що наші люди закохані в хуторах. Хто лиш може старається построїти собі хутір оподалік від села, щоби на ньому жити якнайбільше особистим, відокремленим, негромадським життям. Наш чоловік втікає від осередків орґанізаційного життя; він не є і щей досі не навчився бути свідомою суспільною істотою. Для него інтерес села, громади, своєї кляси, нації і держави, не є його інтересом, його світ поза межі власного хутора не сягає. У нас, що чоловік — це своєрідний хутір, з якого наш брат ані думкою, ані чином не вилазить. Українська „хата з краю“ — це безучасність міліонів нашого населення у всіх радощах і смутках своєї власної нації. Ніколи не можна було у нас тих хуторів українських для спільного чину змобілізувати, навіть тоді ні, коли нам в руїни держава валилася. Оті люде з українського духового хутора, завсігди лише приглядалися. Нині вони це роблять так само, як безучасно приглядались десять літ тому назад тим воякам і нашим стрільцям в сталевих шеломах, що йшли попри їхні хуторі, волю здобувати. Ту волю, люде з хутора хотіли дістати задармо. Ці люде з хутора, це духові нащадки тих закріпачених хлопів, яким не вільно було носити зброї і брати участи в боротьбі за велич своєї громади, своєї батьківщини. Люди з хутора, — це тих 40 міліонів українського населення, що видало зі себе не більше 200.000 активних оборонців права та життя своєї нації. Люди з хутора, це ті, що прислухуються і пасивно приглядаються, як людей зі сусіднього хутора вирізує беспощадно московська чекістська оприччина, це ті, які не здають собі справи, що та сама доля завтра їх самих постигне. Люде з хутора це ті, що почісуючи потилицю, зі свого загумінка приглядаються — „чия візьме“ і в своїй простоті міркують: „нехай собі там десь йде війна, щоби лише мене минула“. Люди з хутора це ті, що завсігди здаються на ласку долі, що перед трьома століттями казали: „хай Бог тому помагає, хто нам доброго бажає“, це ті самі, що нині називають себе „невтральними“, це ті наші „ані зимні ані горячі“, що не вмішуються до нічого, не займають становищ, не висловлюються, стоять з боку, люде ліниві, галапаси, що живуть з чужих чинів, безоблична голота, що скриває свою внутрішню пустоту і беззмістовність під маскою „обережности, обективности і тверезости“.

Кожна нація має своїх людей з хутора, чи краще, своїх духових закріпачених хлопів. Але ніде їх немає стільки, що у нас на Україні. Наші люди з духового хутора є незвичайно шкідливі, не лише тому, що живуть і хочуть жити на рахунок праці і пожертви інших, але передовсім тому, що від них і через їхній приклад зараза хуторянства, непричасности і пасивности, на все нові, все дальші покоління передається. Великим нещастям для всякої нації є заїлі партійники і фанатики ґруповости. Але безконечно гіршим і глибшим нещастям є люде заспані, вигідні, боягузи, глитаї чужих чинів. Щось вони може й внутрішньо хочуть, в якийсь бік схиляються, мають свої „симпатії“, одначе ніхто на них не зіпреться, нічого на тих „симпатіях“ не можна побудовати. З „симпатіями“ отими не йде ніяка воля до чину, але радше імпотентна неміч, і нужденна, рабська, лінива фільософія, що „те що має статись і без нас станеться“. Кожен з тих „невтральних“ це дезертир з поля бою, це той, що в найбільш рішаючій хвилині деморалізує других своїм трусливим вереском: люди спасайтесь!

Люди невтральні, люди нічиї, духові безбатченки, безпанська маса, це ота курява на історичній дорозі, що знімається туманом в цей бік, куди вітер повіє. Це ті, що не приймають ніякої участи ані в палких перемогах, ані не знають пекла упадку, ані болів народжування нового чину; це ті, що не йдуть нікуди, нічого не хочуть, або й самі не знають чого хочуть, люде зі затухлої кімнати своїх найвущих інтересів, люди, які панічно бояться відсвіжуючої прочищуючої хуртовини. Бо ліпше є навіть блудити, десять разів упасти, на шляху скровавитись, терпіти, підноситись знова і знова йти далі, аби до якоїсь цілі, аби до якогось життєвого чину.

Люди невтральні, це зрештою ті, що хребта ніякого не мають, що не вміють вам дивитись в очі, що кожному щось інше кажуть, що з кожним погоджуються; це ті, яким душа втікає до пят, коли приходиться свою думку висловлювати і заступати. Це ті, що між чужими хочуть говорити по свойому, але неминуче, силою якогось дивачного обезвладнення починають говорити по чужому; це ті, що не сміють, не зважуються, що собі не вірять, що себе за щось низче і нікчемніще, а других людей і чужу думку за щось краще і шляхетніще вважають; це ті, що їм душу розжерло трійло неволі. Це ті, що за свої чини не беруть відповідальности, анонімні, хиткі, гнучкі творіння, що при всякій нагоді від себе увагу намагаються відвернути і на других пальцем показують, це ті, що на плечі небогатьох, весь тягар громадської праці звалюють. І разом з тим, це ті, що — хоч і не мають відваги до власного чину, вічний бунт проти людей чинних в своїх душах плекають, вічну ненависть, образу і невдоволення. Це ті, які тихцем, так ізза плота з чужої, не їхньої побіди чи перемоги радіють, облудно і трусливо руки затирають, мовляв „здорово їм дали!“ — і разом з тим люди, що при першій невдачі колами вас побють і камінням закидають.

Нині — як і завсігди йде життєва війна. На війні не сміє бути невтральних. Нині наша нація за свою смерть чи життя, за своє майбутнє змагається. Живемо в трудних умовах, де не завсігди можна в повнім обємі виявити свою волю до чину. Але чи на поверхні життя чи під нею, та війна йде, зарисовуються фронти, усталюються позиції. Треба знищити наше хуторянство, нашу заразу закріпаченого пасивізму, треба вибирати і займати становища. Сюди чи туди; — в отій тяжкій життєвій боротьбі, яку зі сучасною дійсністю ведемо, не сміє бути невтральних.

Геть з большевизмом!

Відгуки протирадянських і протикацапських демонстрацій у Львові.

Телеґрами і кореспонденції.

Заболотів, 26. листопада. — Зібрані на довірочній нараді дня 26. XI. 1929 р. делеґати українських освітних і економічних установ Заболотівщини, протестують як найрішучіще, найостріще перед цілим культурним світом проти переслідувань і арештів визначних провідників української нації так з поміж світської і духовної інтеліґенції, як і з поміж свідомого селянства на Радянщині, а з осібна:

а) осуджують режім на Совітській Україні як силою накинений московсько-жидівськими комуністами,

б) протестують проти реліґійної нетолеранції, проти переслідувань віри і замикання церков на радянщині,

в) виявляють своє співчуття усім що мучаться по московських тюрмах і катівнях.

г) взивають все українське громадянство цілого світу запротестувати проти террору що шаліє на Великій Україні,

ґ) солідаризуються з виступом української академічної молоді у Львові у її демонстрації проти радянському конзулеві Лапчинському і проти інституцуй що стоять на радянофільському становищи.

д) взивають львівське старше українське громадянство перестати відвідувати конзуля Лапчинського і продаватися в нікчемний спосіб за ікру,

е) взивають Наукове Т-во ім. Шевченка усунути академіка Кирила Студинського зі становища голови цього Товариства за його радянофільське почування,

є) взивають уступити редакторів Діла зі співпраці в редаґуванні Нових Шляхів у Львові. (Підписи).

Львів, 29. листопада. — Сьогодня відбулося у Львові віче українського студентства з приводу нищення українського майна московсько-жидівськими наймитами.

Віче винесло слідуючі постанови:

1) Усунути негайно з Укр. Академічного Дому ті одиниці, які солідаризуються з протиукраїнською роботою московського уряду взагалі, а з останнім проти українським виступом жидів зокрема і на їх місце приняти на мешкання до Акад. Дому синів незаможніх селян і робітників, які є дійсними Українцями.

2) Заборонити вступу до укр. Акад. Дому приклонникам московського імперіялізму.

3) На майбутнє принимати на мешкання до Укр. Академічного

(Продовження на 2-ій стороні).

ЗАМІТНА „ПОДІЯ“.

На сірім і безпросвітнім, змертвілім вже від ряду літ краєвиді офіціяльної репрезентативної західньоукраїнської політики, зайшла одна замітна „подія“; „подією“ її називає принайменше наша партійно-репрезентативна офіціяльщина. — Дня 27. листопада сотворено у Варшаві своєрідне *українсько-білорусько-литовське обєднання.* Справа цего обєднання має дві сторінки: національну і партійну. Річ в тім, що згадане міжнаціональне обєднання склеєно на базі попереднього *обєднання міжпартійного* в нутрі окремих співділаючих націй. І так, з українського боку до цего міжнаціонального обєднання входить „бльок“ партій: ундо, радикали, соціялдемократи і селоспілка. З білоруського боку приступили до обєднання три національні партії. З боку Литовців „Литовський Національний Комітет“, що обєднує всі литовські національні ґрупи. В обєднанню приймає участь 8 ріжних партій. Українців заступали 24 діячі, Білорусів 5, Литовців 1. Обєднюючими зборами проводив Українець, *Сен. Др. Горбачевський.* Наслідком зборів покликано до життя постійний Комітет Порозуміння, отже щось в роді Проводу цего обєднання.

Який початок, причина, потреба і мета цего обєднання? До тепер — як це у нас звичайно водиться, — не появився ніякий офіціяльний коментар, що пояснювавби ті справи. Громадянство зістало поставлене перед завершений факт і тільки в 267. ч „Діла“ (з 1. грудня) появилась стаття *„Спільний фронт“*, що до певної міри, потребу цего обєднання пояснює та дає йому оцінку. „Діло“ стверджує, що в своїм практичнім виявi створене обєднання покищо обмежилося до принятя постанови про сотворення Комітету Порозуміння. Одначе Комітет Порозуміння не приняв ніякої програми конкретної праці. В тім звязку „Діло“ заявляє, що — „в які конкретні форми виллється започаткований процес порозуміння — цего годі сьогодні предбачити“.

Якраз тут починається проблематика цілої справи. „Ділу“ можемо вже нині пророчити, що так започатковане „порозуміння“ не виллється на дальшу мету в жадні „конкретні форми“. Чи пригадувати всі ті обєднання міжнаціональні і міжпартійні, що їх „здійснювала“ від 1923 р. наша репрезентантщина? Всі оті „бльоки“ творені навіть під покровом жидів: Райха і Ґрінбавма? Всі оті „коаліції меншостей“, „комбінації партій“ і тд.? Все це провалювалось перед тим і в силу своєрідних умов, в яких живемо, буде далі провалюватись, бо *мусить*, бо *не може* інакше. „Діло“ розплилось над „необхідністю звязку і співпраці“, говорить про „діло єднання розпорошених національних сил“, во імя вищих „понадпартійних і понадклясових інтересів“, мовляв, „дотеперішньому тупцюванню на партійних подвіряччках треба чейже швидше чи пізніще покласти *спільною волею* якийсь край“. (Відколи в „Ділі“ такі дивні тони?) Мета цего обєднання? „Діло“ каже: „щоби встрянути в події, взяти в них таку чи іншу участь, штовхнути їхній процес вперед, або протиставитися їм.“ Виходить, що це обєднання хоче мало що не про долю всіх трьох названих націй рішати, або принайменше зробитись першорядним чинником політичної сили, так само в Польщі як і поза нею.

Одначе, пощо людям тумана в очі запускати? Треба здати собі справу, що створене обєднання нічого іншого не має на меті, як тільки одне: — *відкинути проект нової польської конституції.* Говорячи дуже тверезо, розреклямоване обєднання, це ніщо більше як тільки хвилеве доривочне порозуміння, зліплене тільки з тою одною практичною метою. В тому дусі висловлюється принайменше перша із худеньких трьох постанов, що їх до цего часу вспіло зі себе видати обєднання. Тільки так можна інтерпретувати цю точку, яка говорить про „задуману зміну польської конституції і про намагання крайно обмежити права тих народів“. Одначе, чи треба було робити стільки реклями, розписуватись про „Спільний фронт“ і його якісь туманні завдання, коли обєднання для цеї справи можна було без труду встановити дорогою звичайного позакулісового, парляментарного коншахту? Але й без цего „Спільного фронту“, все одно, з обєднанням чи без його, Білоруси і Литовці автоматично булиб — так як і слід — *проти* цего проєкту голосували.

Бо коли поминути практичну справу відкинуття нової конституції, що ще є в силі вязати знаменитий Комітет Порозуміння? Передумовою діяння такого Комітету є міцна спайка окремих національних партійних бльоків. Але що розумного може колинебудь вийти зі „співпраці“ наприклад партій, що становлять в обєднанню український „бльок“? Яке реальне спільне завдання можуть собі поставити і виконати на дальшу мету: ундо, радикали, соціялдемократи і селоспілка? Де ота, хочби якась *одна* позитивна точка програми, на якій ті партії моглиб зійтись? Сподіватись такого, це значить, не знати натури наших, сучасних політичних партій. Таке збльоковання булоб можливе, колиб партії були — так як і слід — висловом окремих станових чи клясових інтересів. Але тут маємо до діла не зі *суспільними* партіями, але *політичними*; обєднання буде проте скоро чи пізно сторпедоване, так як це було вже нераз. Дальшої життєвої програми це обєднання не має, не може мати і не буде її мати. Таких завдань, тих цілей, що — як висловлюється „Діло“ — лежать поза площиною партійности, не назве ані один причасний до справи „репрезентант“. Будемо чекати на великі діла великого обєднання, так само на парляментарній арені, як і поза нею, в Польщі і за кордоном. Знаємо, що будемо чекати даремно.

Змисл „події“ в чомусь іншому. Ціле оте сезонове обєднання, це ніщо інше як тактична ракета пущена у воздух, що секунду світить і потім гасне; робота роблена для цего, щоб людям здавалось, що взагалі щонебудь робиться. Звідси теж велике тра-рам і реклямa. Нашаж партійна, а за нею і політична дійсність є страшна. Люде, що роблять обєднання, знають усю свою політичну безсилість, брак всякого реального значіння і потішують себе „політикою“, яка ані крихітки не є в стані нашої дійстости змінити. Посилення наших позицій зможе прийти *і прийде* — але з інакших орґанізаційних методів.

Ясна річ, що ідея українсько-білорусько-литовської кооперації, взагалі одна з найбільш конструктивних ідей нашої політики, є сама по собі беззастережно правильна! Але доцільною є щолиш кооперація на базі посіданої сили, а не на базі безсильности. При нинішній партійно-політичній структурі західньо-українського краєвиду ми є засуджені на безсилість і тим самим нездібні до заключування союзів. Ту здібність ми відзискаємо при цілковитій перебудові нашого орґанізованого політичного життя. Але перед тим прийде — розгром нашого партійництва. — *Порай.*

РОЗЧАРОВАННЯ.

Ті всі, що очікували на день 5. грудня, як на день в якому відбудеться якась небуденна подія, щось таке ніби вибух вулькану, якого пащею буде саля засідань польського сойму чи Бельведер, — міцно розчарувалися. День 5. грудня, себто перший день скликання грудневого соймового засідання польського сойму — прийшов і пройшов. Пройшло ще кілька слідуючих днів і засідань, а вибуху вулькану, трясення землі чи чогось подібного, очікуваного, як не було так і нема. Очевидна річ, що богато людей, з цього приводу розчарувалося. Розчарування це, яскраво відзеркалилося в настроях варшавської вулиці, яка перед полуднем дня 5. грудня виповнила цільно соймові льожі і ґалерії призначені для публики, а післяобіду ці льожі і ґалерії світили пустками. Це був перший явний і безпосередний вияв розчарування. Розчарування відбулося теж в пресі, в якій після 5 грудня филя напняття сильно упала.

Польський сойм робив дня 5. грудня враження сліпої вулиці, в яку залізли польські соймові уґруповання з одного боку, а з другого боку уряд, що загнав сойм в ту сліпу вулицю, а разом з тим сам в тій сліпій вулиці опинився. Ціле засідання соймової сесії було шуканням виходу з неї. Уряд, який гнав сойм, був блище виходу і тому йому легше було видобутись з матні. Соймже, щоби вилізти з неї *мусів* раньше потиснути і відкинути уряд, або себе зліквідувати своєю власною ухвалою. До того другого сойм не мав відваги, а в першому допоміг йому сам уряд. Можливо, що найкращим виходом з положення булоби для сойму, колиб його було розігнано, так одначе не сталося, треба було самому вилазити. Цікаво, що Пілсудський завчасу виховзнувся і взагалі не брав тим разом участи в тій цілій вандрівці соймо-урядових чинників.

Після довгих і кумедних переходів оповістив сойм, що він вже видобувся зі сліпої вулиці: Висказав своє недовіря урядові і уряд уступив. І деж цей сойм тепер находиться? Він стоїть точнісінько в тому самому місци в якому находився перед листопадовою сесією сойму, себто в такому місци, з якого при найблищій нагоді зажене його (може вже й новий) уряд в ту саму сліпу вулицю. Від цеї можливости і правдоподібности, ледви чи охорониться теперішний сойм, бо уряд пізнав слабість теперішного сойму — брак мужности — і тому всякий уряд (хто в ньому не засідав би) буде управляти супроти сойму політику „гойданки“, розмахуючи її (разом зі соймом) час від часу так, щоби соймови могло видаватись, що він є „на горі“, чи „на верху“.

Не будемо дальше вдаватися в пророчення, який оборот прийме справа формовання нового уряду. Найбільш правдоподібною є така можливість: Доручення скласти новий уряд дістане хтось з довірених людей Пілсудського. Поки новий уряд зложиться та поки поодинокі міністри розділять поміж себе завдання, поки новий уряд виготовить заяву і програму своєї праці, яку мавби предложити соймови, — прийдуть різдвяні ферії, посли порозїджаються і за той час поки він буде наново скликаний, законодатну силу сойму заступатиме президентський декрет.

А за той час польські посли настільки помиряться з думкою евентуальної нової вандрівки в сліпу вулицю, що коли прийде на це черга, будуть в змозі приняти це як річ самозрозумілу. На всякий випадок роля польського сойму в тих політично-тактичних умовинах, в яких він находиться від деякого часу, — є незавидна. Первородний гріх — брак мужности і почуття власного достоїнства — мститься і пімститься на польській сеймократії.

С. С.

(Продовження з 1-ої сторони).

Дому *лише* Українців, які не стоять на услугах чужих імперіялістичних цілей.

4) Поборювати і бойкотувати тих укр. студентів що а) боятьси уживати свойого національного імени „український“ б) беруть участь у польських студентських товариствах в) встидаються уживати рідної мови.

Постановами цими починає укр. студентство переводити в життя з резолюцію попереднього віча [1]), яка взиває укр. громадянство до усунення всіх розкладових елементів. Українськестудентство вибрало правильний шлях, починаючи *від себе* уздоровлення відносин. Польонофільські елементи ніколи не мали доступу до Укр. молоді, останніми постановами, які вже переведено в чин, українське студентство відсепарувало себе від москвофільських елементів. Тепер черга на старше громадянство. Здорове українське студентство жде на вас!

Відпоручники Культурно-Освітних Українських Товариств Сільської Верховини, зібрані на Освітній Конференції в Сколім дня 30. листопада 1929 в громадянській салі підносять рішучий, грімкий протест проти насильства, яке в останніх часах примінюють большевицькі окупанти України без всякої слушної причини у відношенню до найвизначнійших українських працьовників на культурній і освітний ниві.

Протестуючі вірять твердо, що вже недалекий час, коли справедливість досягне шаліючих червоних катів України. — В Сколім, дня 30. листопада 1929. — Президія Освітної Конференції, (три підписи).

Філія Союза Українок в Сколім, протестує проти нахабства і кровожадности червоних кремлівських володарів, що середньовічним терором нищать цвіт Української Нації Придніпровя.

Не ликуйте кріваві окупанти — Українська мати виховує кадри местників національної кривди. — Філія „Союза Українок“ в Сколім, — (Слідують підписи).

[1]) гл. У. Г. Ч. 49. стр. 5.

З нинішним числом висилаємо нашим прадплатникам чеки почт. каси ощадности для безплатної пересилки передплати. На рік — 10 зол., $1/2$ р, — 5 зол. 50 с., на квартал 3 зол. Поспішіться з висилкою передплати та намовляйте до неї своїх знайомих та сусідів. Передплатники з Чехословаччини, Австрії і Франції можуть вислати передплату також долученими чеками П. К. О. Варшава. — *Адміністрація.*

На оборону і поміч арештованим націоналістам: Перемишль (перша листа датків) — 79·50 зол.

Дописи.

Сколє. — Свято 1-го листопада. Цегорічне Свято 1. листопада обходило Сколє і Скільщина більш величаво ніж досі, бо святкував цілий повіт. В Сколім зачалося Свято Службою Божою в парохіяльній церкві. Патріотичну проповідь виголосив о. декан М. Мосора. Серед церкви пишалася могила, що потапала вся в зелені, серед вінків з національними шарфами і прапорами. На березовому хресті видніла напись: „Найкращим Синам України“. До панахиди над могилою стануло тільки двох священиків, бо села цілого повіту уладжували Свята у себе. Співав хор молоді. Байдужо до Свята поставилася більшість інтеліґенції, бо навіть не взяла участи в Богослуженню, хоча це був день вільний від праці. — Вартаби запитати чи молитва і присутність в церкві теж політика? Панове урядовці! Не переліцитовуйте себе в надмірній льояльности, бо з вас самі „опікуни“ сміються. — Тогож дня по полудні зібралося на кладовищі богато людей, а над могилою Січових Стрільців відправлено панахиду, після якої зібрані співали стрілецькі пісні до самого вечера. Вечером уладжено Академію в домівці „Просвіти“, яка згуртувала весь національно свідомий, передовсім молодий елемент. Відчитано чотири реферати і виголошено три деклямації: Др. Ол. Бабія — Ірляндську леґенду, А. Курдидики — Братові, і Др. Ол. Бабія — Північ. Потім слідувала гутірка-спомини. Святочний вечір закінчено стрілецькими піснями і національним гимном. — Треба з почуттям радости ствердити, що кожного року дається зауважити щораз то більше розуміння і відчуття листопадової традиції серед широких мас, а в душах молодого покоління, яке вслухується в листопадову епопею, родиться бажання волі і влади.

Скільський.

Циків, пов. Перемишль. — Кацапсько-московське „собраніє“ — Дня 10. XI. 1929 р. відбулося в Цикові „собраніє“ читальні „общества Качковского“. О год. 4. з полудня прибули пішки стовпи кацапщини з Перемишля, з „господином“ Борухом на чолі. Біля 5. год. вечером почалися збори, на яких було кілька місцевих Українців. Перший промовив Борух, що почав виводити свій рід від Адама. Але це неправда, бо в Адама не було ні одного спорохнявілого і зігнилого ребра. Як висказався згаданий бесідник, в Перемишлі має бути трох „господинів начальствующих“ і 13 чи 15 членів. По нім говорили ще якісь зайди, казали люде, що був між ними і адвокат, але це хиба неправда, бо де би адвокат хотів класти здорову голову під оту чудасію. Після промов стали запрошувати присутних вписуватись в члени „общества“ і отут зачалося „большоє посрамленіє“. Впис не повівся, а на додаток присутні на салі Українці стали ганьбити кацапів за їхню киринницьку і зрадницьку роботу. „Господини“ як побачили, що тут щось не теє, подались на втікача, навіть вечері не хотіли зїсти. А кажуть, що на вечері і дриглі були і ковбаса. Мабуть вже відхочеться їм відбувати „собранія“ в Цикові. — *Оса.*

Памятайте про українських інвалідів! Впишіться в члени Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові.

Що таке „українізація“ України?

(В „Літературно-Науковому Вістнику“ за грудень 1929 р. книжка XII., поміщена незвичайно цінна стаття Др. Дм. Донцова під повищим наголовком. Щоби наші читачі познайомились з нею, передаємо її в скороченню).

Поки дати відповідь на це питання, треба раньше відповісти: чим викликаний українізаційний курс большевицького уряду? Що він значить? Во імя чого большевики оту українізацію переводять? Як відповімо на ці питання, будемо знати, як до тої українізації ставитись.

Росія царська була імперією. Росія большевицька хоче нею бути. Як кожна імперія, як кожний суцільний орґанізм, дбає вона про те, щоби бути суцільною гуртовою одиницею, щоби всі члени суцільного орґанізму думали *однаково*, хотіли *однаково*, *однаково* ділали. Можуть громадяне імперії мати *ріжні* погляди про те як вдягати краватку, чи як зачісувати волосся, але в питаннях, що від них залежить існування суцільноко гуртка, — мусять всі бути *однодумні*.

Якими способами цю однодумність осягається? Ріжними! По перше примусом. Тому в касарнях, в школах, в урядах, в пресі кується духову суцільність народу, без чого не може бути успішного ділання і осягнення завдань і цілей імперії. Орґанізм народний мусить бути за всяку ціну духово уодностроєний (уніформований), мусить мали одну душу, однакові привязання, одвакову думку і спільну волю.

Але насильство і примус не завсігди дописували. Часами, давлення силою виявів почувань, які руйнують оту однодумність і суцільність, викликувало протилежні, до бажаних, наслідки. В таких випадках засада мудрої політики каже, замість нищити і давити вияви якогось почування, старатися освоїти його, уподібнити з пануючою в даному суцільному гурті ідеєю. зробити його послушним сій ідеї. Народи далеко легше зносять важкі тягарі, аніж дрібні докучливі напасти, які здаються незначними, але які ображують їх звичаї. Відомо, що бунт Сіпаїв (індуських туземців, що служать в анґлійській армії) в Індіях був викликаний чутками про те, що Анґлійці насмарували свинячим салом шпаґат від картечі, що його треба було розірвати зубами поки набити рушницю. Анґлійці зрозуміли значіння подібних дрібничок і на будуче вистерігалися ображати почування і звичаї своїх кольорових підданих, які знова — за се — служили їм вірно як пси. Штука панування й полягає на уміною послугуватись сими почуваннями для своїх цілей, замість гнобити їх без хісна.

Подібні факти спостерігаємо в нашому церковному життю. В Сокалі була стара церква Причистої. Переказ каже, що підчас татарського погрому в 1519 році вона згоріла враз з цілим тодішним Сокалем. Вирятувано з пожежі лише одну чудотворну ікону Богородиці. Її перенесено до спеціяльної каплиці но лівому березі Буга, де відтак станув монастир Бернардинів, який, загорнувши в свої руки каплицю, загорнув і чудотворну ікону. В цему випадку, як і в інших подібних випадках це не лишилося без політичних наслідків. За кожною такою іконою тягнулися рої вірних, що своє привязання до традиції не рідко відтак оплачували утратою прадідівської віри і національности. Замість боротися з традиціями маси, розумні правителі робили їх своїми, а привязаних до своїх святощів нарід не встиг і опамататись, як поклонявся хоч своїй іконі та іншій вірі.

Значіння народних уподобань добре розумів і німецький канцлер Бісмарк. Підчас війни 1870—71 рр. говорив він кронпрінцови: „Ви не маєте поняття про задоволення, яке вони (Поляки) відчувають, коли бачуть, що ви знаєте їхню мову. Недавно в шпиталі стрів я кількох з сих неборяків (вояків). Коли я промовив до них по польськи, зараз побачив, як їхні бліді обличча освітились усмішкою“. Щоб уприємнити сим воякам боротьбу за чужу їм пруську справу, коли вони йшли в атаку на Французів, німецька військова орхестра приґравала їм польський національний гимн. Бо в кожнім з цих вояків, — „кожна жилка випружувалася тоді як дріт залізний“, — коли чув тую музику. Тоді вони „самого Люципера бралиби за лоби“.

Не гнобити, а використовувати у власних інтересах вияви почувань підданих, — ось в чому лежить мудрість правителів. За ціну вшанування дрібних привязань та ріжних звичаїв (як ось: мова, пісня, убрання, обряд) — давати себе впрягати на службу чужій політичній ідеї, ось в чому полягає глупота і короткозорість тих, якими ті мудрі правлять.

Розваживши сі та їм подібні, безчисленні, історичні приклади, зрозуміємо властиву суть українізаційного курсу політики большевицького уряду на Україні.

З початку уряд большевицький — недоцінюючи і легковажучи значіння українства — хотів здусити силою всі його вияви; від пісні й мови, аж до державницьких стремлінь. Устами славнозвісного Пятакова большевики заявили в 19 7 р. таке: „Піддержувати українство нам не личить тому, що... Росія без українського цукрового промислу не може існувати. Те саме можна сказати й що до вугля, збіжа, заліза і т. д.“ Просто і виразно сказано. З такою думкою і з такам рішенням пішли на Україну вогнем і мечем банди Муравйова, на чолі з комісарами Скрипником і Лапчинськимй.

Але щож вони осягнули? Роздавили солдатським чоботом нещасну країну, відправили на той світ сотні тисяч свідомих Українців, але країни собі не зєднали. Між владою і українською людністю не навязувався жадний звязок. Навіть ті нечисленні Українці, що відразу пішли в большевицький табор, почувалися там несвійсько. Ось як скаржився, між іншим, міністер харківського-большевицького „уряду“, Українець Шахрай: „Що я за український військовий міністер, коли всі українські військові частини в Харкові, мені приходиться розброювати, бо вони не хочуть йти за мною на оборону радянської влади? Єдиною військовою підпорою для нашої боротьби проти Української Центральної Ради ми маємо лише то військо, що його привів на Україну з Росії — Антонов, а яке на все українське дивиться як на вороже“.

Поміж ворожою владою і населенням підбитої країни росла пропасть. Треба було отже щось робити, щоби зєднати Україну для ідеї російської імперії, перемальованої на червоно. Тоді то й зродилася у большевиків думка про українізацію. В той день, коли провідники большевизму второпали, що вони мають перед собою на Україні сильну і ворожу їм національну стихію, з якою треба їм бодай поверхово, язиково засимілюватись, щоби її опанувати, — той день був днем народження ідеї українізації. *Ідея українізації зродилась отже у большевиків з потреби і думки боротьби з українством, а не з думка чи бажання служити українству.* Для боротьби з українським сепаратизмом зачалася большевицька українізація. Урядові большевицькі часописи зачали виходити по українськи, евангеліє Маркса і Леніна по українськи, ціла героїчна доба української боротьби від 1917 року зогиджувалася і зневажалася також по українськи, оголошення про податок — по українськи, і навіть написи на тюрмах для Українців — були українські.

Коли ви начитаєтесь друкованих по українськи большевицьких часописів, шкільних підручників, стінних ґазет, книжок, то що, то побачите, що вся українізація є націлена на те, щоб знищити всі національні доґми, зогицити все, з чого правдиве українство було горде, а там, де можна, все те так змінити, щоб мати рідна не пізнала...

Ось наприклад Т. Шевченко. Його не можна було викинути на смітник. За богато мав він віруючих на Україні. Отже з Него зроблено большевицького святого, перенесено до большевицької божниці, а за Ним — як за тою чудесною іконою, почимчикували до чужої божниці цілі юрби Українців. Правда, се вже не був дійсний Шевченко, який віршував про „жидову“, „німоту“, „шляхеччину“ і „Москалів поганих“. Большевицький Шевченко — не шовініст, він навіть дівчатам не заказує „кохатися з Москалями“. Поки внесли Шевченка до большевицької божниці, обкраяли і обтесали Його большевицькі цензори. Але те, чого хотілося, зістало осягнене: поклонники Кобзаря, що був ворогом всякого поневолення Його Батьківчини, — бють вже поклони не лише перед Кобзарем, але й перед тими, що улюблену Батьківщину Його розіпняли. Те саме, що з Шевченком — зробили большевики і зі Стефаником. І не лише літературу нашу вони сфальшували. Ще в більшій мірі сфальшовано ними нашу історію. Словом: *суть українізації в цьому, щоби при допомозі популярної рідної мови, — сфальшувати цілий культурно-соціяльно-політичний зміст українства, прищепивши йому чужий, московський зміст.* Писати вільно нам, згідно з законами українізації, по українськи, але думати лише по московськи. Залізти в душу українського селянина, аби „оту масу, що зберігла українську мову потягти на ленінський шлях“ (так казав Затонський) — ось є ціль українізації.

Хочби криком розпуки стогнало наше село, якому большевицькі посіпаки видирають останний сніп, — мусимо твердити, що се добре, бо так хочуть і кажуть московські українізатори та їхні підбрехачі. Хочби нам відбирали силоміць землю під жидівську кольонізацію — мусимо твердити, що се добре. Хочби гонили нас вмирати від китайських куль в Манджурії в обороні прав одідичених большевиками від царату, мусимо це одобрювати. Хочби економічно використовували Україну наче муринську кольонію, мусимо говорити, що це братерська спілка народів... Хочби кожний, хто вертає з України, оповідав нам про безконечні „хвости“ перед крамницями, мусимо вірити, що се не з голоду і браку товарів, а лише з вродженої чемности публики, яка не любить штовхатись, ...бо так кажуть московські українізатори та їхні підбрехачі у Львові.

Большевики намагаються вмовити в Українців, при помочі нашої таки рідної мови, що вони провадять свою політику на Україні не в імя імперіялізму і панування, лише во імя благородних кличів — братерства народів, соціялізму і т. п. Але — кличі є кличами, а дійсність дійсністю. Дісність ця є червона від крови найкращих з поміж Українців. І так, як колись царат тримав диктатуру над українським селом, бо мовляв, воно *революційне*, так само тепер, на відміну, большевики тримають таку саму диктатуру над українським селом, бо воно, мовляв, *протиреволюційне*, а в обох випадках йшло одним і другим про нищення самостійницького руху пригнобленої нації, бо він вносив щось чуже і небажане в цілість і суцільність імперії. Царат пробував знищити це чуже силою, большевики зразу теж тим самим способом, але пізніще переконалися, що штука правління полягає на використованню існуючих почувань, а не в боротьбі з ними. Згідно з цим, зачалась українізація що до форми, а відукраїнізовування що до суті. Наслідки цего видно вже сьогодня. Там і тут намножилося безліч яничарів, що душу свою убили і по наймитівськи вигукують сьогодня: „наша Москва“, „наша партія“, „наші інтереси“ (думають про московські) і т. д. Так само говорять старі вимуштровані панські наймити: „наші коні“ (на панські), „наш ґрунт“, „наша межа“ і навіть „наш батіг“, хоч часом тим батогом їх самих смагають.

Страшне є це, що тих наймитів чужої політичної ідеї є у нас щораз більше. А до цего у великій мірі спричинилася і спричинюється українізація, що пливе з чужого жерела та наше дитиняче довіря до чужих українізаторів. Ті, що таку українізацію захвалюють, хочуть, щоби ми, як нація, вічно лишилися парібками, що крівавляться під чужими прапорами. Вони є аґентами ворожих нам і чужих державних ідей і цілей.

Боротьба з тими ідеями та їх прислужниками є нашим невідкличним завданням. — (Реферував І-р.).

НАУКА І РОЗВАГА

Додаток до Українського Голосу.

Ч. 5/50. Перемишль, Неділя, 15. XII. 1929.

„Люде із леду, полумя і криці..."

Яким треба бути, щоби приймати участь в бігунових експедиціях?

Телеграми доносять: **Майор Бирд осягнув літаком полудневий бігун.** — *Великий ентузіязм в Америці.*

Ню-Йорк. 30. XI. — Командантові Бирдові вдалось дістатись літаком на сам полудневий бігун. Він летів 18 годин і зробив 2500 кільометрів. Цілий час свого лету стояв Бирд у телеґрафічнім сполученню з ґазетою „Ню-Йорк-Таймс". Вістка, що Бирд осягнув літаком полудневий бігун викликала великий ентузіязм в цілий Америці. Президент Гувер і сотки інших поважних осіб вислали поздоровлення Бирдови. На основі докладних звідомлень про цей знаменитий лет, полудневий бігун представляє собою високорівню окружену високими горами. Літак мусів піднестися на 4500 метрів, щоби міг перелетіти понад шпилями гір. Бирд мусів скинути всі запаси харчів, щоби осягнуши свою ціль.

Ця коротка телеґрама містить в собі: 2 роки праці американської експедиції зложеної з 70 людий, міліони долярів вложених в підприємство, дві довгі зими перебуті серед ледів Півдня, натужливі підготовання в найбільш неприятливих умовах, богато небезпек, ризика і непевности успіху. Коли читати цю телеґраму, важко собі зобразити всі трудности такої експедиції. Командант Бирд, якому до цего часу пощастило перелетіти понад північним бігуном, потім з Америки до Европи понад Атлянтиком і оце недавно понад бігуном південним, висловився ще в 1928 р. в однім тижневнику про трудности такої експедиції. Особливу увагу він присвячує *справі доцільного добору людей*. Далі подаємо в скороченню його завваги, які доволі образово з'ясовують трудність завдання:

Малий гурт людей лежав стиснутий і покулений в темній непривітній скальній печері, це було по той бік підбігунової черти. Ті люде були засуджені на голодову смерть. Нагло один з поміж них встав, і почав прислухуватись, не начеб почув шорох медведя. Медвідь — це значило: *мясо* і тим самим можливість дальшого життя. Очі голодуючих слідкували за чоловіком, що взяв свою рушницю і вийшов на двір. Ніч панувала вже від трьох місяців і мала ще один місяць трівати. Було 46 степенів зимна.

Чоловік, який вийшов з рушницею не завважив, що за ним подався щей другий і почав йому незамітно приглядатись. Сталось щось страшне і дивоглядне. Чоловік з рушницею зблизився до засипаної снігом скрині, підніс віко, вибрав звідтам малий пакет і сховав його під сорочку. Він *крав* їжу з цього маленького припасу, що ще боронив дослідників перед смертю.

Чоловік, що це все бачив, повернув до шатра і зголосив це провідникові ґрупи, Четареві Ґрілі. Ще цеї ночі відбулась між учасниками тиха нарада. Кілька днів пізнійше члени експедиції застрілили свого товариша, *якого фізична сила була гідна подиву, але якого характер не витримав проби.*

Трийцять літ пізнійше пять анґлійських дослідників попало в більш менш таке саме положення. Вони були на поворотній дорозі, після цего, як осягнули південний бігун. Вони вели розпучливу боротьбу з жахливим холодом і голодом. Знова підніся в шатрі один чоловік. „Я йду на двір, це хвилину потрібує" — сказав. На дворі вдарила йому в обличча скажена заметіль. Його обличче вже й так було порисоване чорними смугами змерзлини і боляків. Одна його нога була вже так відморожена, що могла в кожній хвилі відпасти. Справа стояла так, що він мусів умерти, навіть колиб добивсь до головного табору. Осьтак, він пішов смерті на стрічу, щоб звільнити своїх товаришів і збільшити їхню порцію їжі. До шатра більше не вернув. — На другий день, писав капітан Роберт Ф. Скотт, керовник експедиції в своїм щоденнику: що його пізнійше найдено при трупі Скотта: „Він пішов в заметіль; від цего часу ми його більше не бачили. Це був чин мужнього чоловіка". Тим чоловіком був сотник Оутс; *його гороїзм був великий, але його тіло не витримало проби.*

Скільки разів вибіраються експедиції, завсігди находяться тисячі охотників, що хочуть приймати участь але богато з них, — майже всі — що є дома найбільш гарними і характерними людьми, робляться на полі експедиції *небезпекою.* До таких належать: Чоловік, якого серце чи легені виявляться — помимо осуду лікаря — слабкими. Чоловік, який зле травить. Чоловік, що є здібний зробитись туземцем, — що хоче з недбалістю туземця, їсти, жити і вбіратись. Чоловік, що при небезпеці чи скруті робиться істериком. Чоловік, що пє. Чоловік, що починає хвилюватись, коли йому тютюн скінчиться. Чоловік закоханий, або з тугою за домом. Чоловік, що має стару рану, зіпсутий зуб, або астму. Чоловік, що не може винести гри на ґітарі, коли він змучений. При всім тім, лікарські оглядини ніколи не є в стані виявити у людей тих недомагань.

Коли я вибіраю людей для своїх експедицій, дошукуюсь найперше людий відважних. Під *відвагою* розумію здібність, глядіти в очі *тревалій* небезпеці. Підчас мого понадатлянтійського перелету, мої люди мусіли звертати на машину та інструменти всю увагу і на протязі 48 годин, не сміли дивитись ані на сушу ані на море. Найменше ослаблення напруження і ціла експедиція засуджена на смерть. Одначе всі працювали точно і справно. І це є *та якість* людей, про яку йде.

Флеґматичний чоловік для тяжких експедицій не надається. Хоча після теорії він найбільш здатний заглядати небезпеці в очі, всежтаки — йому бракує уяви; він схильний до цего щоби пускати річи своїм ходом і йому дуже часто бракує починовости що правда нервового але й винахідчивого чоловіка. Амундсен, Пірі, Скотт і Шеклетон, все це були люди, в яких сполучувався дух мрійників зі свійствами боєвих натур. Але небезпечні є теж гарячі санґвініки, які свою починовість трятять легко після ґрипи, недиспозицій шлунка, тощо.

Важна є теж справа віку учасників. Молоді люде — так від 20—25 літ мають богато амбіції, починовости і почуття чести, це богато значить. Знаю однак одного 22 літнього хлопця, сильного і здорового як тура, який, як і богато молодих не витримує довгої натуги. Але її витримує наприклад о. Стук, місіонар на Алясці, що має 60 літ і при 45 степенях морозу, що дня робить дорогу 50 кільометрів.

Нічого теж не означає велика фізична сила. Тяжкий чоловік скоро знищує свого обуву, не виносить тяжкої одежі, перетяжує ділання серця, коли мусить довго витримувати при одній справі. Полковника Лоуренса, відомого героя Арабії називано „карликом" так довго, доки не доказав, що є здібний витримати, двічі більше, як двічі сильніщі і ващі від него люди.

Воздушна експедиція наражена на цілком окремі небезпеки, вимагає цілком особливої співпраці, нервів, легенів, серця, мязів і — характеру. При 18.000 стопах висоти, тиснення воздуха є два рази менше як над морем. Ми мусітимемо летіти повиш 12000 стіп, а то й 18.000. І здібність виносити гірські висоти ще нічого не каже; на гору йдеться поволі, літаком „вилазиться" на 18.000 стіп в гору за 20 мінут.

Чуттєвий чоловік немає серед експедицій що шукати. Він може мати прекрасний характер і цупко себе „тримати в лапах". Але якраз це тримання в лапах", спричинюється до його ослаблення. Не має тут теж нічого до роботи чоловік пустий. Скоро чи пізно він мусить свою особу перечеркнути во імя блага всіх — але цього він не потрафить. Товариський чоловік підчас експедицій корисний. Але занадто товариські люде попадають часто в крайности і їхній сміх та вічне говорення може знищити нерви цілій експедиції.

Дуже цінні є за те люде реліґійні, які знаходять при всяких умовах точку опори десь за собою, у вірі в Бога, ще більше цінні є люди, що при всяких умовах вміють собі найти якесь заняття. Цінні є люде здібні до оптимізму, ентузіязму і саможертви, або з т.зв. „залізними нервами", люде повної духової рівноваги, які в ніяких умовах не тратять голови. Очевидячки, совершенного чоловіка, що бувби для бігунових експедицій сотворений, не має. Та всетаки находяться люди, що наближуються в деякій мірі до цього ідеалу. Найтрудніще — їх найти.

ЄВГЕН ІРЕНКО.

Марш Загону.

Налита багром Червона Калина —
Огненний стяг нас кличе в путь!
Що нам світ буднів, що ніжна дівчина,
Коли великі події грядуть!
Мале стоптати зі слабим у двох,
Впитись вином палких перемог.

Вперед, вперед Загоне! Світ великий
На зустріч нам в майбутнє крилить хід,
Пянить серця нам ритмом буйним, диким,
Лунає зов наш аж під небозвід.
Сонце нам лиця злотом мідянить,
Душа в нас пурпурним полумям пашить.

Стальними лезами сколоти дійсність,
Блиснути сонцю жаром серць в одвіт,
Кинути всім переможницькі пісні
Вдертись в нову епопею століть!
В серцю бушує гарячий алмаз
Тільки живемо раз, тільки раз!

СОЯ

дещо про високу азійську міжнародню політику і про чудотворну фасолю, як предмет боротьби пятьох великодержав.

Змагання за Східно-Китайську-Зелізницю, або скажемо радше, *боротьба за посіданнє Манджурії*, що розгорілась в липні цего року поміж большевиками і китайським націоналістичним т. зв. „Кантонським урядом", — скінчилась покищо програною Китайців. Покищо, — бо помимо хвилевої побіди большевиків, боротьба за панування над Манджурією *буде продовжуватись далі.* Вирішення цеї боротьби лежить не тільки поміж большевиками і Китайцями. За Манджурію — в якій до речі живе також чимало Українців — змагаються також Японці, Американці і Анґлійці. Осьтак, Манджурія є яблоком незгоди аж поміж пять великодержавами і хвилева побіда большевиків, ще далеко про дальшу долю і приналежність Манджурії не рішає.

Змагаючись за Манджурію всі названі держави руководяться ріжними інтересами. Отжеж в першу чергу — про що йде большевикам? Одною з найбільш важних проблєм державного життя так само білої як і червоної Росії — це справа *доступів до моря.* Московія має пять місць такого доступу, між іншими до *Великого Океану,* через Сибір і Манджурію.

Цей доступ здобула собі царська Росія ще перед війною, будуючи в поперек Сибіру т. зв. транссібірську і в поперек Манджурії Східно-Китайську-Зелізницю до міст: Дайрен, Порт Артур і Владивосток. Через захопленнє С. К. Зелізниці в липні цего року в свої руки, Китайці загороджували Росії дорогу до Тихого Океану. Крім цего, спинювали розвиток Сибіру, якого продукти йдуть природною дорогою в сторону далекого сходу.

До цего часу заки Росія збудувала С. К. Зелізницю, Манджурія була справжньою пустинею. Ця зелізниця уможливила кольонізацію краю і відкрила його богацтва. Від тої хвилини Манджурія зробилась разом з С.К. Зелізницею предметом завзятої боротьби великих світових держав.

В той час, коли Росією руководить в манджурській політиці передовсім турбота за доступ до Великого Океану, Китайці потребують Манджурії для цего, щоби поселювати тут *надвишку своеї людности.* Китай це неначе величезна діжа з тістом, яке крізь береги переливається і ростікається на всі боки. З року на рік з перелюдненого Китаю, де на 1 квадрат. кільометер випадає 123 душі, вимандровує до урожайної Манджурії понад 1 міліон Китайців. Немає ніякої сили, щоб могла тій лявіні протиставитись. За протяг минулих 20 літ вони виповнили Манджурію і зробили з неї велику китайську провінцію. Будучи вже нині в подавляючій чисельній перевазі, хочуть також правно закріпити

В. ЛОПУШАНСЬКИЙ.

Панахида.

Загорів Юр. Сотками ярких, хижих очей, заблестіли павуки-великани...

А посередині могила. Чорна, урочиста — — По її углах чотирьох синів...

Це могила Батьків.

Панахида.

За поляглих борців...

Спомянути Їх теплим, словом... і поскаржитися Всемогучому: Навіщо Він таке скоїв?!

— — — — — — — — — — —

Плаче народ. Аж царські врота дрожать! У викривлене мукою обличча Христа впялилися сотки поглядів.

— Христе! Христе! Завіщо Ти терпів? Завіщо помер?

Стогне народ — —

Скрегоче одчай — —

— Христе, навіщо Ти воскрес?!

— — — — — — — — — — —

— Святий Боже, святий кріпкий...

Сірі тумани кадила окутали могилу.

Похилилися важкі, прибиті голови... Замовкли душі, серця — — І в мізкові стало тихо.

— ...помилуй нас!

А діямантові очиці павуків губилися в тьмі кадила. І Цар світа затьмарився...

— — — — — — — — — — —

— Ви жертвою в бою нерівнім лягли — захлипав хор, — з любови до свого народу...

В горі, під кришем церкви, щось їдко захихоталося:...

— Христе, завіщо Ти терпів?! Завіщож помер?!

— — — — — — — — — — —

— ...пращайте герої...

В притемненому кутковi гістерично зареготалася стара жінка.

Вона ненькою була...

Тепер споминали її двох синів.

Двох соколів...

Юних стрільців...

Героїв...

— — — — — — — — — — —

І знову сміх — —! Та вже в другому місці.

— Невжеж і там така ненька?

— — — — — — — — — — —

...велику дорогу любови!

— — — — — — — — — — —

Христе, тиж за неї дав розпнятися!

— Задля любови, Ти ніс хрест..!

І тричі ним привалився!

— Боже, не лиш Голгофта в Палестині!!! І тут вона! Тільки довша...!

— — — — — — — — — — —

А Ти, воскрес... Для спасення...

— Христе, невжеж і вони воскреснуть?! Ці, що вже в могилі...

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Воскреснуть!

Воскреснуть!

Чейже й вони пройшли шлях терпіння! Великий шлях! Від Сяну аж поза Київ — —!

Для любови!

І вони померли! Мученичею смертю...

Для любови!

— — — — — — — — — — —

— Навіщож вічную память співали?!

— Навіщож неньки ридали?!

— Навіщо реготався одчай?!

— І глум затирав долоні?!

— Навіщо?? Ух!!!

— — — — — — — — — — —

Вони воскреснуть!

Повстануть для спасення!

Спасення народу, за якого терпіли — —

Воскреснуть, обновляться в нових душах!

Запалять їх вогнями!

Полумям посвяти!

І без страху підуть Їхніми слідами — —

— — — — — — — — — — —

Випрямилися постаті синів - вартових

— — Заскреготіли білі зуби — —

— — — — — — — — — — —

Не тужіть батьки! У вас ще в дома малі сини — — вирощуйте їх! Учіть любови!

Не квиліть нещасні неньки! Не побивайтеся з горя. У вас ще малі сини — —

— — — — — — — — — — —

Тепер малі... А вони виростуть! Тоді — —

Цитьте!

Тоді виведіть їх на Шлях — — Шлях любови, терпіння — — Довгий, без кінця...

І благословіть їх! Хай ідуть з вашим словом! Хай з ним боряться! І умирають у змаганню...

— — — — — — — — — — —

Словом „любови".

— — — — — — — — — — —

Словом „посвяти".

— — — — — — — — — — —

Благословіть їх! Хай ідуть! І добуваючи умирають — —

— — — — — — — — — — —

А вони воскреснуть! В душах ваших онуків, правнуків — —

І вони підуть!

— — — — — — — — — — —

На Голгофту!! На Голгофту!!

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Скінчилася панахида. Замовкли співаки. І глухо стало...

Лиш вікна дрожали — —

Це матері били до стіп головами.

А у воздусі одчайно тужимо:

— Підуть діти... Онуки... Правнуки...

— — — — — — — — — — —

Ой, леле!!

— — — — — — — — — — —

Погасли світла. Сумерк розпуку вкрив.. Придавив сльози...

— Боже! Боже! І в Тебе була дитина — Син...!

— . . .

— Мовчиш... Правда, у Тебе не має серця! Ти лише могутний Дух...

— — — — — — — — — — —

Погасли світла.

Сумерк вкрив чорний катафальок — — Могилу бездольного люду...

— — — — — — — — — — —

Замкнулися царські ворота.

Захлипали в обіймах...

А за ними спокійно став кластися до сну Творець...

— — — — — — — — — — —

— О, спи Могутній!

— Спокійно! Мрійливо!

— ...Твій Син, воскрес..!

свій стан посідання. Тим пояснюється між іншими недавна конфіската С-К-Зелізниці. Подавляюча чисельна перевага Китайців в Манджурії та її дальший нестримний зріст, пересуджують справу посідання С-К-Зелізниці рішуче в бік Китаю, дарма, що хвилево вони мусіли большевикам уступити.

Мають одначе свої побажання щодо Манджурії також *Японці.* Японія потребує Манджурії до певної міри з тих самих причин, що й Китай, отжеж передовсім для збуту свого перенаселення, потім для *збуту своїх фабричних товарів,* зрештоюж для цего, що потребує *манджурських сирівців* як вугіль, зелізо, земний віск, нафта і передовсім їдлові припаси. Крім цего Манджурія має для Японії величезне *мілітарне значіння,* як стратеґічне запілля; без опори на Манджурію Японія не є в стані виграти ніякої модерної війни, — ані з боку Великого Океану (Америки) ані з боку Азійського Континенту. (Росія, Китай).

Манджурія є оськак буквально втиснута поміж Росію, Китай і Японію, що всі з Манджурією безпосередньо сусідують. Є вона неначе ковало, на яке раз у раз падуть по черзі три молоти. Крім тих трьох найголовнійших соперників, мають тут свої інтереси також Анґлійці і Американці; хоч теріторіяльно вони в Манджурії безпосередньо не зацікавлені, всежтаки змагаються завзято за панування їхніх торговельних і фінансових капіталів на тім просторі.

Доля Манджурії дотепер заєдно хиталась поміж тими силами. І так, 1. був час рішучої *російської переваги,* від збудування зелізниці аж до 1905 р., т. є. до російсько-японської війни. 2. Від часу, коли Японія побила Росію в 1905 р. аж до вибуху великої східньої революції в 1916 р. панує період *російсько-японської рівноваги.* 3. Від 1916 р. аж до 1927 в наслідок російської революції стверджуємо в Манджурії стан *японської переваги.* 4. Від 1927 р. т. є. від часу обєднання Китаю під націоналістичним т. зв. „нанкінським урядом“ почавсь період бистрого і нестримного зростання *китайських впливів,* які мабудь віднесуть в Манджурії остаточну побіду.

Одначе ані Японія ані Росія ані інші держави з тою правдоподібністю, що Китай в Манджурії остаточно побідить, не хочуть помиритись. Порівнююче скоро і добре зорґанізована концентрація радянських військ і їхна *успішна проти китайська офензива* показує, що справи ще поки що не рішаються, але ще далі загострюються. Вони будуть заогнюватись все більше і більше, бо ніодна з названих великодержав зі своїх претенсій і впливів в Манджурії добровільно не зречеться. Проте припущення, що Манджурія скоро чи пізно буде на далекім Сході причиною тяжких міжнародніх збройних конфліктів, мабудь не далеко відбігає від правди.

Гостроту цеї міжнародньої боротьби за Манджурію, пояснює в немалій мірі близче запізнаннє з одним із предметів цего змагання. Боротьба йде в буквальнім змислі цего слова — *за фасолю.* Щойно коли близче надзвичайні свійства цеї манджурської фасолі пізнати, починає бути зрозуміле, чому з року на рік боротьба за Манджурію посилюється і — заогнюється. І справді, є за що змагатись!

Соя, або т. зв. „манджурська фасоля“, замітна передовсім тим, що посідає високий відсоток білка і олію. Її хемічний склад такий: 37% білка, 24% углеводнів (крохмаль) 18% олію, 11% води, 5% попелу і 5% волокна і др. Можливости приміненння сої є дуже обширні. Вживають її передовсім як їдловий продукт. Роблять з неї передовсім своєрідний, дуже смачний і дуже поживний сир, т. зв. „шою“, який добувається через додатки пшеничної муки, соли і води. „Шою“ заступає в Манджурії хліб. Далі добувають зі сої олій в подібний спосіб як у нас зі соняшників, маку, льну, тощо. Із цего олію можна виробляти марґарину, ґліцерину, олійний квас, мазь і смари, олії до спалювання в моторах (динамо, авта і літаки), мила, ляки, покости, матерію для насичування лінолеум, фарби і цілий ряд дальших хемікаліїв.

Із сої, з якої витягнуто олій, можна робити бездоганне молоко, яке має супроти коровячого молока ту перевагу, що є цілковито без мікробів і бакцилів. Із цего молока можна робити всі знані нам молочні продукти, від звичайної сметани і масла починаючи і кінчаючи на всіх родах сира. Через сполуку відоливленої сої з іншими складниками, можна з неї добувати соєвий оцет, пиво, т. зв. соєву каву, і т. д. Соєвий макух вживають в зростаючій мірі як поживу для худоби і як — навіз для нагноювання поля. Доказано, що соєві погної є з усіх знаних штучних навогів найбільш видатні, головно через богатий відсоток орґанічних складників.

Найважнійший спосіб примінювання сої, це добуваннє з неї муки. Соєва мука має 45% білка і 24% товщу. Таким чином скількість білка є в тій муці чотири рази вища як в нашій пшеничній муці, а товщі дають соєвій муці 20% більше кальорій як це є в муці пшеничній. Разом з тим ціна цеї муки є о $^1/_4$ дешевша, як ціна муки нашої. В Европі знають соєвий хліб покищо лише люде хорі на цукрову недугу, з огляду на те, що соєвий хліб має дуже малий відсоток углеводнів. Із соєвої муки можна розуміється виробляти всі роди хліба, від звичайного разового починаючи і кінчаючи на найбільш ніжних тісточках і печивах. 1 кільо соєвого хліба має поживну вартість $2^1/_2$ кіля мяса, 80 яєць або 7 літрів молока.

Оськак, воно цілковито відповідає правді, коли відомий німецький подорожник Др. Колін Росс оповідає про сою, що: рано можна вмиватись милом робленим зі сої, пити соєву каву зі соєвим молоком і до цего їсти соєву булку зі соєвим маслом. Потім можна поїхати на місто автом гнаним олійом зі сої, в ресторані зїсти обід комбінований з припасів сої, танцювати на підлозі запущеній соєвими фарбами і покостами, пити зі сої пиво і заїдати соєві тісточка.

І справді — соя великий дар Бога. Китайці і Манджурці вживали через цілі століття сої щолиш у виді „шою“; щойно модерна европейська хемія відкрила усю вартість цеї чудотворної фасолі. Оськак, соя почала зі своєї манджурської батьківщини побідний похід по цілім світі. Її нині плекають щораз більше в південнім Китаю, Індіях, Японії, північній Африці, повстають великі соєві плянтації також в Америці. Одначе найкраще соя вдається в Манджурії. Обчислено, що покищо, лише 15% землі здатної для плекання сої є в Манджурії під соєвою культурою. Длятого теж, боротьба за Манджурію є цілком зрозуміла. Хто в ній осадовиться, цей здобуде невичерпану копальню золота.

Також південні землі України надаються для широкою плекання сої. Вона може бути у нас не тільки джерелом національного здоровля і поживи, але теж розвитку великої соєвої індустрії. Одначе при істнуючому большевицькому режімі і божевільних господарських експериментах, про заведення у нас сої не може бути покищо ніякої мови.

Ю. М.

ЛИСТИ З ВІДНЯ.

(Від власного кореспондента „У. Г.“).

II.

Якраз тепер в парляменті і поза парляментом обговорюється проєкт нової конституції, на підставі якої в державному устрою Австрії, мають зайти досить радикальні зміни. Австрійські соціялісти, бачучи, що „Гаймвер“ здобув собі чималий вплив, особливо на провінції, вирішили йти на угоду, щоб таким робом оминути небезпеку державного перевороту та громадянської війни. Нинішний уряд Шобера, в свою чергу робить зусилля допровадити до певного порозуміння поміж обидвома ворожими таборами. Не виключене, що йому це й удасться. Невідомо лише чи на підставі угоди, можливо буде досягнути внутрішного замирення Австрії, а головне — найти шляхи для розвязання господарської кризи. Це залежить в першу чергу від того, чи вдасться Австрії здобути нову позичку, а також чи в майбутньому міжнародний капітал найде для себе вигідним взяти активну участь в розбудові австрійського промислу та хліборобства.

На нашу думку боротьба за владу в Австрії буде провадитись й далі в досить напруженій атмосфері, бо раньше як за 15—20 років, а що найменше 10 років, сучасної господарської кризи не вдасться цілком розвязати. Тому саме не зважаючи на можливу угоду в справі конституції, обидва табори не перестануть готовитись до нової рішучої боротьби. На підготовку сеї боротьби і на саму боротьбу будуть мати також вплив ріжні сторонні сили. Відомож, що під боком Австрії істнують держави з диктаторськими режімами, як ось Італія, Югославія, Мадярщина. Цікаво буде підчеркнути, що сам „Гаймвер“ складається з ріжних ґруп. Одна з них ставить своїм завданням запровадити в Австрії диктаторський режім фашистівського зразку; друга ґрупа висловлюється за чисто військовою диктатурою, а трета ґрупа годиться на тимчасову угоду, обстоюючи думку якнайшвидшого зєдинення Австрії з Німеччиною. Ця трета ґрупа має нині перевагу і вона власне разом з урядовими партіями шукає певної угоди зі соціялістами.

Взагалі, ми думаємо, що сучасна Австрія ще довго буде завдавати клопотів европейській диплъоматії, бо її внутрішні розходження і свари обумовлюються цілим комплєксом причин, з яких частина є щільно повязана з ненормальним міжнароднім становищем в Европі взагалі. Адже це держави переможці забороняли і забороняють Австрії приєднатися до Німеччини. Наприклад Чехословаччина та Італія, як також Франція та Югославія, керуючись власними інтересами, рішуче висловлюються, як проти відновлення в тій чи іншій формі колишньої австро-мадярської держави, так проти зєдинення Австрії з Німеччиною. Мовляв це порушилоб мирові договори, а головне таксвану европейську рівновагу. Безсумніву Австрія відограє досить велику ролю в Европі, завдяки свойому ґеоґрафічному положенню, бо вона є мостом на Балкан і Середземне море, не лише для Німеччини, але також для інших европейських держав. Тому саме майбутня доля Австрії залежить в великій мірі від цього, як в будуччині буде розвязане не лише середно-европейське, але також балканське питання. Ми певні, що саме розвязання господарської кризи в Австрії, залежить не лише від того хто переможе у внутрішній боротьбі за владу в Австрії, але також від дальших потягнень на міжнародньому полі.

Відень, 25. XI. 1929. *Н. Н.*

БРАЗИЛІЯ
Котел — народів.

На початку 19 віку злобна португальська приповідка означувала Бразилію як „край попів, малпів, мулятів і щурів“. Та приповідка має свій глибший змисл і очеркує одну дуже замітну ціху Бразилії: дивачну ріжноманітність і сорокатість бразилійського населення. Европейці звикли вважати цілу т. зв. „Латинську Америку“, зложену з 20 держав романолатинського походження, за доволі одноманітний краєвид. З дійсности-ж, хоч всі ті держави виростають з одного духового коріня, ціла Латинська Америка поділяється на два окремі світи: Еспанський і португальський. Еміґрант зі Старого Світа, скоро починає розуміти ріжницю поміж португальським світом Бразилії і поміж еспанським світом Арґентини, Чілє і іньших американських держав еспанського походження.

Велитенська Бразилія, заселена 37-міліоновою людністю є щей до нині правдивою загадкою. Широкі простори країни ще не зовсім досліджені, дарма, що Бразилія є клясичним краєм наукових експедицій. Ріжнородність бразилійської землі, підсоня і людського населення творить все нові загадки для відкривців; між іньшими, щойно перебіг останніх десятків літ виявив, що Бразилія є по суті величезним кітлом ріжних рас, з яких витворюється поволі цілком нова нація згл. раса. Цей процес расового відділювання Бразилії від решти еспанської Америки і взагалі від білої раси, пояснюється цілим рядом політичних та історичних причин.

Колись Еспанці здобували Америку несучи меч в одній і хрест в другій руці; огнем і мечем закріплювали тут своє панування. Еспанці дивились на Новий Світ очима здобувців; витягали руки по тутешнє золото і навертали червоних поган на свою віру. Інакше дивились на своє покликання прозаїчні і тверезі ґешефтярі — Португальці. Вони не дивились на Бразилію як на предмет рабунку, але зробили з неї це, до чого вона найбільше надавалась: велику хліборобську кольонію. Напротязі століть Бразилія майже не знала воєн і тішилась славою країни, звідки походять кольорові дерева, цукор, тютюн і інші тропічні продукти. В той час коли в північній Америці ледви починалась перша кольонізація, а Еспанці з мечем в руці плюндрували Мексико і Перу, Португальці вкрили Бразилію повздовж ріки Амазонки аж до ріки Ля Плята цвітучими оселями Ще в 15 стол. Португальці завели торговлю Муринами, плянтації цукру і правильну корабельну комунікацію поміж Бразилією і Старим Краєм.

Цікаво, що вже зі самого початку Португальці посилювали мішанину рас керуючись державним розумом. Крім цього, мішанину рас посилювали потреби і привички самого життя. Через те, що білі жінки були тут рідкістю та йшли на вагу золота, португальські кольоністи само-по-собі входили в подружні — що правда незаконні — звязки зі своїми індіянськими і муринськими невільницями. В дійсностиж, поміж обома тими почала витворюватись третя, посередня, кляса креолів і мулятів, т. є. біло-червоних і біло-чорних мішанців. У всякомуж разі, білих і кольорових почали щораз тіснійше звязувати родинні вузли і вже зі самого початку ріжниця поміж расами не прибрала таких гострих форм, як це було наприклад в Північній Америці або поміж Еспанцями і Індіянами згль. Еспанцями і Муринами. В Бразилії витворилось згодом таке положеннє, що ріжниці рас, були рівночасно ріжницями суспільних верств. На самій горі стояли „чисті білі“, бразилійська аристократія. Муляти і Креолі творили середню клясу напів свобідних і напів поневолених людей. З неї потворились майже всі бразилійські вільні професії; торговля, ремісники, інтеліґенція, тощо. На самім споді йшли чисті неґри і індіяни, які були довгий час повними кріпаками, привязаними до хліборобства і землі.

На протязі 300 літ кольоніяльного панування Португальців, помітно повільне але стале злагіднювання клясових і расових ріжниць. Визвольна бразилійська війна (1808—1834) ведена обєднаними силами всіх клясів і рас проти панування „Старого Краю“ над Бразилійцями, ще більше злагіднила ті противенства. Дальша модернізація життя, повільне знесеннє кріпацтва (1888) і проголошеннє республики (1889) приспішили суспільне зрівнання кляс і дальший процес зливання всіх рас і расових відтінків. Оськак, Бразилія не знає цеї ненависти поміж расами, яка панує наприклад в Північній Америці поміж білими і Муринами.

Всежтаки, помимо це, ріжниці ті істнують ще й до нині і чим кляса стоїть низче тим більше в ній кольорової крови. Це пояснюється вже самою натурою Муринів і індіян. Ніяка конституція ані „карта свобід“ не є в стані змінити цего, що чорна і червона раса стоїть від білої духово і умово низче. Також бразилійський вислів, що „чим в тобі більше кольорової крови, тим більший з тебе простак“ відповідає природі річи. Нинішний стан Бразилії є той, що повздовж ріки Амазонки живе в подавляючій більшости червоне, а на побережу Атлянтику, від пристані Баґія аж до Пернамбуко муринське населення. Білі живуть переважно в 4-ох найбільш південних провінціях Бразилії.

Білі є весь час в перевазі і їх перевага заєдно зростає, головнож завдяки сталій іміґрації з Европи. За останнє століття переселилось до Бразилії 3 і пів міліона Европейців, в тому числі також чимало Українців. Приплив білих людей заєдно зростає. Затеж, від 1856 р. отжеж від часу заборони торговлі рабами, цілком припинився приплив Муринів. Мурини і індіяни є в стані повільного але неминучого завмирання і занику. Обчислюють, що в той спосіб бразилійське расове питання буде цілковито розвязане якраз в часі, коли проблєма Муринів в Сполучених Державах дійде до найвищої точки напруження.

Проте, пересічний бразилієнець ніколи не буде цілком білий. Він заєдно буде виявляти кольорові ріжниці, залежно від околиць з яких він походить. Зрештоюж, після століть, в Бразилії витвориться мабуть уєдинена раса, яка не буде ані біла ані червона ані чорна. Чи така мішанина себе колись культурно і цивілізаційно виправдає, чи буде вона творча і як саме — це покаже далека історія майбутнього. — *Спудей.*

„Літературний ярмарок“.

В неділю 1 грудня ц. р. відбувся розвязаний поліцією скликаний в перше на четвер 21. листопада, — літературний вечір молодих письменників-націоналістів, що творять самостійну групу „Листопад“.

В той час, як на „нових шляхах“ вештається там і зповоротом старе, безхребетне і пяне всесвітянство, яке пильно і слухняно прислуховується до дзвонів московської звіниці, в тойчас як через „вікна“ видко на передмістю Москви кількох заблуканих і скованих кайданами матеріяльної залежности трубадурів інтернаціоналу, — в той час виступає у нас група молодих письменників „Листопад“ яка стає на нові досі у нас незнані, психольоґічні позиції.

„Літературний ярмарок“ як його назвали молоді письменники, пройшов з порівнуючи великим успіхом. Починаючи від маніфесту аж до останної точки було все, за малими виїмками, міцне, пробоєве і дуже.

Орґанічна відчуженість від усіх тих, що йдуть „як блудний син манівцями“, а потім „проклинають крутий шлях“, аж поки „обдерті знова приходять до батьківських меж“, — відзеркалювалася у молодого, талановитого Івана Черняви, в його „Тим що відходять“. Чернява вміло орудує словом та мовою.

„Пращання“ та „Голубиний Лет“ — найдзвінкіщого в „Листопаді“ лірика Романа Ольговича, пірвали публику вірою в дорогу та в те, що „ми волю здобудем — одні на баґнетах, а другі любовю“.

Знаний вже ширшій публиці Богдан Кравців не міг на жаль почути бурливих оплесків присутних, за його „Кораблі“ та „Дорогу“, (Богдан Кравців сидить в тюрмі в звязку з протимосковськими демонстраціями).

Модерна форма Євгена Іренка так і підходила до його композицій та вислову.

Треба було чути „Визов морю“ Романа Завадовича, щоби відчути всю рвучкість і тугу за тою королівною що в ній весь світ закохався. Цей гимн життю, проти якого смерть є безсила, — пірвав слухачів.

Володомир Лопушанський, ще раз казав публиці дрожати і горювати разом з останками Галицької Армії, що Збруч переходила. Загіпнотизована публика так і вимовляла разом з автором останні слова: „Бога треба! Одного і дужого!“

Повні оптимізму і педаґоґічні були оповідання Павла Марійчира.

Богато, богато сили сонця і тепла було у Ярослава Курдидика, якого манять „Як ґотики сосни“.

Останнє: „Атаманові Петлюрі“ — Анатоля Курдидика, було ґранатою захоплення, що розірвалася серед публики, яка зладила авторові грімку овацію.

Про останню точку програми „Літературний суд“ не будемо тут говорити, бо в справі підсудних мавби більше компетенції інший суд.

Не улягає сумніву, що велика заслуга в успіхові вечера, належить добрим рецитаторам, членам студентського театру „Хмароліки“. Провідник його п. Ковальчук, може бути гордий за склад цього театру.

Молодий літературний фронт вислав свої стежі в майбутнє. Може між цими сірими стрільцями зі стеж находяться будучі ґенерали? Може, — це покаже майбутнє.

„Листопад“ хай живе!

Сивоусий.

НОВІ КНИЖКИ.

Автори й видавництва, які бажають рецензії, зволять прислати два примірники даної книжки.

Літературно-Науковий Вістник, книжка XII за грудень 1929. Зміст: *Евген Маланюк:* Памяти М. Ґумільова, *Левко Ромен:* Юрба, *Олекса Стефанович:* Осіннє, *Йв. Калинів:* Слово ворохобників, *Б. Тенета:* Ненависть, *С. Змунчилло:* * * *, *Жанна Рамель Кольс:* Прогульки й зустрічи, *Др. Ол. Бабій:* Микола Євшан (Федюшка), *Валентин Конопацький:* До співців укр. Пемонґу, *Ґен. М. О. Павленко:* Спомини, *Е. Ашмед Бартлед:* Російська загадка, *Мирон Кордуба:* Найновіщі теорії про початки Руси, *Дм. Донцов:* Що таке „українізація“ України, *Й. В. Ґете:* Близкість милого, *О. В.:* Перед новим етапом, *М. Л.:* З пресового фільму, *Ст. Сірополко:* 1-й зїзд словянських фільольоґів у Празі, Бібліоґрафія, Нові Книжки.

Що чувати в світі?

Большевики. Минулого тижня відбувся в Парижі відчит провідника московських соціялістів — Абрамовича, в якому він спинився над теперішним такзваним „сталінівським курсом“ внутрішної полі тики в С.С.С.Р. Відомо, що Сталін теперішний справжній диктатор С.С.С.Р. скрутив голову таким визначним большевицьким провідникам, як Троцькій, Зіновєв, Бухарін, Риков та богатьом іншим. Відомо теж, що політика Сталіна на селі доводить село до загибелі. Чим жеж пояснював Абрамович те, що згадані вище визначні і заслужені большевицькі провідники позгинали карки перед Сталіном і що хоче осягнути Сталін безприкладним гнобленням і грабунком села? Абрамович казав між іншими таке: Був час, що большевиків уратувала перед упадком такзвана нова економічна політика (НЕП), яка допомогла С.С.С.Р. вийти цілo з хаосу. Тоді ціла Европа думала, що провідники большевизму ведуть Росію поволи назад до капіталістичного устрою. І справді коли большевики переконалися, що така загроза існує, стали поборювати нову економічну політику. Вони зробили це тим більше, що вірили словам Леніна, який сказав, що на те, аби могти перевести плян нової економічної політики, треба запевнити собі жичливість селян на яких 20—40 літ. Сталін вже тоді зрозумів, що такого довгого часу, апарат державний С.С.С.Р. не витримає і тому він поставив справу так: НЕП, або большевицький державний апарат. Вибрав він апарат, а покинув плян НЕП-у і тому, розгромивши раньше троцкістів зробив те, до чого його Троцкій весь час намовляв: пішов на дорогу такзваного воюючого комунізму. Був час коли Троцкій міг легко скинути Сталіна. За Троцьким була армія і більшість робітництва. Але нещастям для Троцкого було те, що він знав занадто добре історію французької революції. Троцкій боявся, що в хвилині коли він, як переможець над Сталіном увійшовби до Кремлю, нарід привитавби його як побідного контреволюціонера і лише тому він залишив думку про отверту боротьбу зі Сталіном, а згодився навіть на вигнання. З тих самих причин не підносили бунту проти Сталіна ані Зіновєв, ані Бухарін, ані Риков. Плян політики збіжевої і сільської взагалі, Сталіна, є наскрізь безглуздний — каже Абрамович. Сталін намірився висортувати і позбавити селян взагалі всякої участи і значіння в політично-публичнім життю С.С.С.Р. Він хоче просто без селян обійтися, а селянську працю заступити машинами. Питання лише в тому, чи міліони селян згодяться, щоби з них зробити „непотрібних і злишних людей“? Скрутив Сталін карк своїм сильним товаришам-противникам, але село скрутить карк Сталінові. — Московсько большевицький уряд видав наказ палення на просторі цілого С.С.С.Р. св. Євангелія.

Китайсько-большевицький фронт. Китайська армія в Манджурії, наслідком останних невдач на фронті та вічної китайської анархії, настільки здеморалізована, що неспосібна ставити чола навіть далеко слабшому чисельно противникові. Маючи це на увазі, рішився уряд китайський „помиритися“ з большевиками і пішов на усі вимагані большевиками уступки. Китайці мусіли погодитись, щоб в Манджурії було й на далі так, як воно було пів року тому назад, себто погодилися на спільне керовництво східно-китайською залізницею. Оце помирення не значить однак, що счезло ворогування поміж Китаєм і Москвою. Навпаки, — ворогування це буде шукати собі тимчасом скритих, підземних, так би мовити, доріг доти, доки воно знова не виллється в отверту боротьбу, але ще сильніще ніж це було тим разом. Теперішня перемога большевиків може стати і стане гробом Москви на далекому Сході тому, що перемога ця не є виявом сили большевицької Москви, а лише виявом тимчасового ослаблення внутрішньою анархією, китайської нації. Большевицька Москва використала оту китайську анархію і отаманство, і саме в них найшла собі найкращого свойого союзника і помічника. Без тих союзників тяжко булоби прийшлося большевикам, тяжко й прийдеться, коли серед самих Китайців отих, союзників большевицької Москви не стане. — В справі китайсько-большевицького спору, вислали Зєдинені Держави півн. Америки, Анґлія та Франція, однозвучні письма до Москви, в яких ті держави роблять натиск на большевицький уряд, щоби він полагодив свій спір з Китаєм на мирній дорозі. Письма ці в дальшому роблять закид большевицькому урядови, що він, продовжуючи похід своїх військ на китайську територію замотує справу помирення. Большевики відповіли на ці письма дуже гостро, мовляв вони не бажають собі вмішування посторонних сил в спір, а про справу замирення говоритимуть безпосередно з Китаєм. Очевидно ця паперова перепалка не матиме якогось більшого значіння, та всеж таки Китай зможе шукати собі в тих письмах опори при дипльоматичних торгах з большевицькою Москвою. — Цікаве становище заняла в справі цього спору — Японія. Уряд японський вирішив не приєднуватись до дипльоматичних кроків трох згаданих держав в Москві і заявив, що Японія й на далі буде тихим глядачем тих под'ій, що розвиваються в Манджурії, тим більше, що уряд японський має надію, що уряд китайський обідеться, в такому чи іншому полагодженню спору, без помочі посторонних держав.

Німеччина. На 22. грудня ц. р. назначено в Німеччинні вселюдне голосування над внесеннями німецьких націоналістів в справі відкинення пляну Юнґа. Ми вже писали, що тяжко є думати і майже виключене, щоби це голосування принесло успіх німецьким націоналістам. З окрема провідник німецьких націоналістів Ґуґенберґ не погоджується і протестує проти речинця голосування, а саме проти 22 грудня. І тому, з огляду на некорисний речинень і на те, що в останних часах дійшло до поважного розламу в групі німецьких націоналістів, Ґуґенберґ, як ходять слухи, носиться з наміром відступити від плебісцитової акції і хоче видати наказ своїм однодумцям, щоби вони не йшли до голосування. На всякий випадок одно є певне, а саме, що група німецьких націоналістів переходить тепер свої чи не найтяжчі часи.

Америка. На підставі тих відомостей що надходять з Ню-Йорку, можна сьогодня бути цілковито певним, що поїздка Мекдональда в Америку і намова ним Гувера на те аби припинити зброєння на морі та довести до морського розоружження, — не дала бажаного успіху. Бо ось стало відомим, що гуверівський буджет Зєдинених Держав Америки на 1931 рік, що його Гувер предложить на затвердження сенатові призначує для американського міністерства війни і воєнної фльоти о цілих 21 і пів міліонів долярів більше, аніж на рік 1930. З окрема військовий буджет предбачує виконання величезного пляну будови нових кораблів, а з окрема 15-ти великих воєнних кораблів-кружляків, побільшення воєнної летунської фльоти, будову нових військових осередків та удосконалення старих уряджень сухопутної армії. Таким чином оте число 21 і пів міліона долярів говорить щиріще і правдивіще, ніж про те „замирення“ говорив Мекдональд, як їхав туди: як вертав з поворотом, думаючи, що найдуться люде, які повірять його гарним словам про розоружження.

Бельґія. Чи Бельґія зістане й на далі Бельґією чи переміниться в союз двох ріжних, що до мови і народности тіл — Фляндрії і Вальонії — ось питання перед яким стоїть сьогоднішна Бельґія. Тяжкість розвязати це питання і та гострота з якого це питаня з обидвох сторін видвигнено, довела до останної урядової крізи в Бельґії. Фляманці що є народом ґерманського походження вже віддавна вели боротьбу за рівноправність своєї мови (що живо нагадує мову німецьку), з мовою французькою, якої уживають Вальонці, що є кельтійського походження. Після війни, зросли значно серед Флямандців, автомічні, а навіть окремішністеві течії і хоч Флямандців можа поділити на три ґрупи політичні, які не у всім між собою погоджуються, то всі вони є однозгідні відносно від францужения батьківщини. Між ними є лише та ріжниця, що одні домагаються рівноправности мови флямандської з французькою, в адміністрації, школах і т.д., другі домаються політичної автономії, а треті хочуть відокремлення Фляндрії від дотеперішної батьківщини Бельґії. Останній спір, що довів до урядової крізи зачався від справи університету в Ґандаві. Університет цей є найсильніщим огнищем французької культури в самому серці Фляндрії і він власне є сіллю в оці Флямандців. Недавно введено на цьому університеті двомовність, та це Флямандців не заспокоїло і не вдоволило. Уряд бельґійський станув перед тяжким вибором Відмовити домаганням флямандців, які хотіли передачі виключно їм самим університету, значилоби стягнути бурю на край. Уступити перед домаганнями? Але на це не погоджувалася більшість партій, що входять в склад уряду В таких умовах, голова ради міністрів Жаспар зголосив добровільне уступлення цілого уряду. Доручення скласти новий уряд, дістав знова Жаспар, але чи йому удасться заспокоїти домагання Флямандців, навіть колиб зфлямандизувати Ґандавеський університет, — невідомо: дуже сумнівно. Це не треба забувати, що це все діється в Бельґії на передодні 100 — літах роковин її повстання. Не виключене що в свою 100 — літну річницю Бельґія стане не лише двомовною, але і двонаціональною державою.

Чехословаччина. Минулого тижня дійшло нарешті до згоди поміж поодинокими уґрупованнями в Чехії, в справі зложення нового уряду. До уряду увійдуть представники майже всіх чеських партій та двох німецьких партій. Словом така страшна мішанина, що хто знає чи уряд такий довго устоїться. Та Чехи мають гроші і люблять вибори, тож можуть їх робити хочби кождого пів року. Ґазети пишуть, що як партії добили торгу, то рішили відложити засідання на два дні, щоби за той час виспочиватись, бо дуже помучились пятитижневим торгуванням. — Поділ міністерських портфелів поміж поодинокі партії представляється так: портфель голова ради міністрів, мін. внутрішних справ і мін. краєвої оборони дістали чеські аґрарники, мін. робіт публичних і уніфікації дістали чеські католики, мін. торговлі дістав представник середнього стану, мін. здоровля дістали німецькі народовці, мін. освіти, юстиції і апровізації чеські соціялісти, мін. суспільної опіки дістали німецькі соціялісти, а мін. закордонних справ чеські народні соціялісти (Др. Бенеш).

Австрія. Канцлєрові Шоберові удалося допровадити до угоди поміж урядом, а соціялістами в справі зміни конституції. Ґаєти віденські радіють з цього приводу. В цьому тижні буде та справа розглядатись на повному засіданню австрійського парляменту. (Про те яке значіння і вплив матиме зміна конституції на внутрішне життя Австрії — пише наш дописувач з Відня в цьому числі на сторінці 4.).

МЕРЦЯМ ВПОМПОВУЮТЬ ЖИТТЯ.

Віденський інститут судової медицини був недавно виднею експериментів, про які досі ніхто не чув і хиба тільки найсміліща фантазія письменників инколи про таке мріяла. Саме лікар др. Айзенменґер вибудував апарат, при помочі якого оживив майже трупа. Апарат цей вводив в рух маленький мотор, а коли його наложено на груди мерцеві то він підносячи й опускаючи грудну кліть, мотор викликав дослівно штучний віддих. Рівночасно впустив др. Айзенменґер в жили трупа розчин кухонної соли і на диво: труп піднявся і обернувся на другий бік, а обличча його дістало живі кольори, дарма, що це був труп повішеного. З ран почала знову йти кров — значить помпа впровадила повний рух кровоносних судин.

Коли часописи написали про оці досліди др. Айземенґера, богато людей вважало їх за видумку. Та найновіщі проби при помочі цьогож апарату, переведені иншим ученим, др. Больманом, підтвердили тільки правдивість Айзенменґерових дослідів. Др. Больман переводив тим разом досліди на собаках. Собак отроєно світляним ґазом і хльороформом. В 10 мінут по останнім ударі серця (яке стверджено окремими приладами) і 20 мінут по останнім віддиху, всадили собачих трупів до апарату а той швидко через ссання та угнітання викликав рух грудної кліти, а в слід за тим і віддих. За яких пять мінут воздух прочистив затроєні легені собакам і вони самі почали віддихати таким же ритмом як і за життя. Рівночасно з цим кров почала нормально ходити по жилах, що і стверджено на висках та на шийних жилах. Цей обіг крови дався відчути в цілому тілі. В одному місці прорізано жилку і відти вискочив фонтан живої крови, а нежива собака піднесла зранену ногу. Др. Больман впомпував у жилу трохи жовтої фарби і опісля найшов її у мозку — ще один доказ, що кров доходила аж туди. Та найважнійше, що легені, знищені світляним ґазом, вернули під впливом впомпованого воздуху — як це опісля стверджено — до первісного стану.

Оці досліди отвирають перед людством непередбачені виднокруги. В найблищих днях відбуватимуться на університеті у Відні продовження дослідів др. Айзенменґера та др. Больмана — тим разом уже над людськими трупами. Хто зна, чи історія не впише швидко їх імен на віки в свої картки, як добродіїв людства, що вернули йому найцінніщий скарб — життя.

Як розвивається кооператива „Новий Труд“

Недавно відбулися Заг. Збори кооп. „Новий Труд“. Вислід цих зборів неодному учасникові неподобався, бо розвій кооперативи за два роки існування поступив черепашиним кроком. Були голоси, що кооператива має ріжні недомагання, брак гроша, за тісне приміщення, далеко від центра міста, малий вибір товару і. т. д. На це все думаю саме відповісти: *брак гроша*, хтож тут винен як не ми самі, кооператива має таку малу скількість уділів, що сором признаватися, чиж це така велика сума 10 зол. 1. уділ, який є певною льокатою капіталу, а колиб кооператива гарно розвивалася далаби гарну дивіденду. Правда кожен початок важкий, але всі перешкоди можна побороти, длятого завзиваю отсим наше укр. громадянство, щоби вписувалось в члени кооперативи й тим способом причинилися до її розвою. Бо всі ці недомагання, мають початок у браку відповідної готівки.

Кооператива „Новий Труд“ сповняє незвичайно патріотичну культурну місію, поширюючи українське мистецтво (вишивки, топірці, косівське начиння) кромі сього старається вдоволити укр. громадянство добірний ґалянтерійний товар.

Приміщення находиться (недалеко горішної части ринку) при вул. Фредри 3, не так то дуже далеко, щоби не можна там зайти.

Длятого памятаймо, що обовязком укр. громадяства є: купувати всі товарі лише у своїй кооперативі, щоби в цей спосіб причинитися до розбудови рідної торговлі.

Яр. М.

Союзи і Товариства.

Свято Шашкевича у Львові.

Як иншими роками так і сього року Філія Т-ва „Просвіта“ на Львів-повіт урядила у Львові концерт в честь Марк. Шашкевича. Хорову частину концерту виповнили хори Чит. „Просвіта“ в Чижикові, Зашкові й Скнилові, які по змозі своїх сил цілком вдоволяючо сповнили своє завдання. По короткій, але звязкій промові п. А. Курдидика відізвалась із сердець сільських хористів та малих декляматорок щира, не вдавана пошана Маркіянові. Та як з одної сторони слідні були старання хорів і пп. Діріґентів, щоби концерт випав як найкраще, так з другої сторони можна було замітити велику байдужність нашого громадянства до села й вислідів праці на селі. Наше громадянство більше інтересується „дзьвенковим фільмом — Чтерех Дяблуф“, хоч цей фільм можна було бачити кождого иншого дня.

—o—

Кооперат. Свято в Винниках.

Дня 17. листопада відсвяткували громадяни місточка Винники кооперативне свято. По богослуженню відбулася панахида за померших членів кооперативи, яка закінчилася голосним бетовенським „Сосвятими“. По полудни відбулася в читальнянім домі святочна академія, яку отворив вступним словом о. дек. Гірняк і закінчив словами „щоб дійти до кращого майбутнього здобуваймо економічно міс-га“. Дальше говорив п. посол Луцький, який вказав на те, що скорий зріст кооперації, то зріст майбутности нації — зріст добра й волі. По сім слідували продукції місцевого мішаного хору, якому бракувало більше енерґії і знання тих творів які співали. Винницький хор мігби бути найкращим в цілому львівському повіті, оскільки не особиста амбітність членів а з окрема женщин. О год. 6 відбулося представлення кооперативного змісту, яке по згаданій промові п. посла знайшло реальний відгук. Сим закінчено свято. — *Андрій Гнатишин.*

—o—

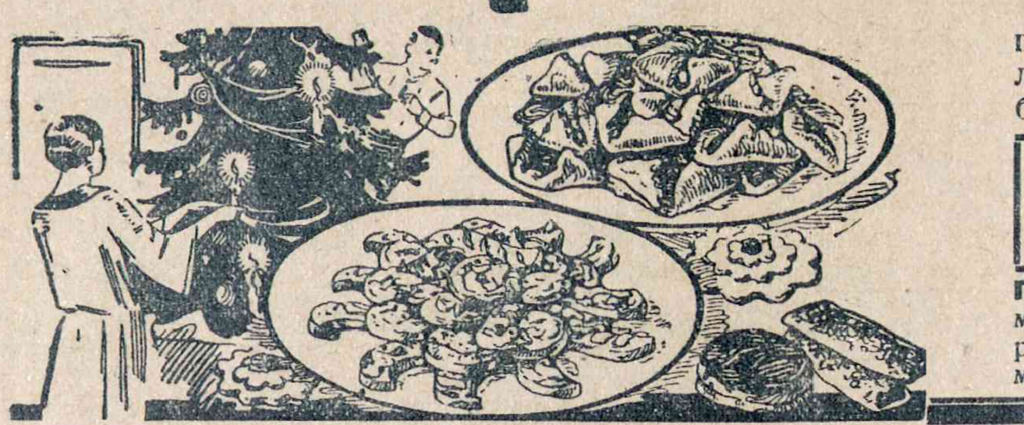

Концерт на допомогу еміґрантам Вел. України у Львові.

Дня 16. грудня ц. р. в салі „Музичного Т-ва ім. Лисенка“ (Львів, Шашкевича 5) відбудеться концерт, який улаштовує Т-во Допомоги Еміґрантам з В. України у Львові. Участь в концерті беруть Вп. П.: Проф. Укр. Музич. Інституту *Галя Левицька* (фортепян), артистка львівської опери *Ірена Туркевич* (спів) і проф. Укр. Музич. Інституту *Осип Москвичів* (скрипка). Акомпаніямент обіймуть: Пані Д. Колесівна і проф. Музич. Інституту Кудрик. Чистий дохід з концерту поступить на користь Товариства.

—o—

VII. Молочарський курс при Маслосоюзі.

Краєвий Молочарський Союз „Маслосоюз“ влаштовує цеї зими від 16. січня до 16. квітня 1930. VII. з ряду тримісячний молочарський курс в Стрию. Навчання і приміщення безплатне. Прохарчовання спільне у кооперативній кухні на кошт курсантів. Власноручно писані подання о приняття з долученням опису життя належить вносити за згодою і опінією кооперативних установ найдальше до 1. січня 1930 р. на адресу: „МАСЛОСОЮЗ“ Львів, вул. Косцюшка ч. 1а.

Блищі інформації про курс подані в часописі „Кооперативне Молочарство“ ч. 11. і 12. з 1929 — *Дирекція „Маслосоюзу“.*

Переписка Редакції: К. Констянтин, Прага. Просимо повідомити нас якнайшвидше, чи зможемо числити на постійну присилку „*Малих Фейлетонів*“?

Переписка Адміністрації: М. Притулякова — Сколе. Проситься повідомити від котрого числа і по скільки примірників „Українського Голосу“, вислати до Вашої книгарні.

Збіжева біржа.

(Ціни в золотих за 100 кільоґрамів, в місци де збіже ваґонується).

Пшениця двірська: 37.25—38.25; Пшениця селянська: 33.75—34.75 Жито: 22.50—23.50; Фасоля біла 70—85; Фасоля краса 50—55; Горох пів Victoria: 34—39; Горох полевий: 26.50—29.50; Вика чорна: 28.50—29.50; вика шара: 24.00—25.00; Сіно солодке прасоване: 8.50—9.50; Солома прасована: 5—6 Гречка: 24·75—25.25; Лен: 67—69; Отруби житні: 13·00—13·50; Отруби пшеничні; 13·75—14·25; Каша гречана: 48.75—50.75; ячмінна: 38—39; Пенцак: 36—37; Просо: 28.25—29.25; Конюшина червона: 125—135; Мак синий: 120—130; Мак сивий; 80—90.

Новинки.

Відгук демонстрацій 21. листопада в німецьких ґазетах. Останні арештовання на Україні, як також рішучий протестаційний виступ нашої націоналістичної молоді у Львові проти брутальних метод московського комунізму у відношенні до українського населення та його культурних діячів, на Сх. Землях найшов широкий відгом!н в закордонній пресі: *„Nürnberger Zeitung* ч. 270 з 23|24. 11. поміщає велику передовицю від власного кореспондента з Москви: Aufstand in der Ukraine. Sie wollen ein bürgerliches Regine“, дальше подана широка радіодепеша: „Sturm auf das Lemberger Sowjetkonsulat„, *„Deutsche Rundschau„* ч. 270 з 23. 11. пише: „Neue Massenhinrichtungen in Russland“ а нище: “Sowjetfeindliche Kundgebungen der Ukrainer in Lemberg. Plünderung des sowjets. konsulats“, крім сього подає ще дослівний комунікат Пат-а. Таксамо відомости про ці всі події є дальше в Kattowitzer. Ztg„. “N. Züricher Zeitung“, N. Münchner Nachrichten“ і цілому ряді інших німецьких часописів.

Зріст дорожнечі в листопаді. На підставі обчислень головного статистичного бюра в листопаді зросла дорожнеча о 0·9 відсотків. До цего спричинилося подорожіння живностевих продуктів о 1·5 відсотки та опалу о 3·4 відсотки.

Мразница матиме свій власний почтовий уряд. 5-го ц. м. урухомлено в Мразниці новий уряд почтовий зі всіми почтовими відділами. В звязку цим бориславський почтовий уряд не буле вже обслугувати Мразниці.

Релігійна боротьба скінчилася злодійством. В Довгім, горлицького повіту, закралося кількох людей до захристії і розбивши двері, вкрали з церкви 5 хоругов, 3 ліхтарі, ризи, 3 книжки до молитви і пушку з грішми. Переведене слідство виявило, що крадежі допустилися місцеві люде, а товчком до крадежі був релігійний спір поміж православними і греко-католиками.

Громада, в якій живе 4.000 сліпців. Підчас подорожі по Туреччині, натрафили подорожні на сільську громаду в малій Азії, в якій всі мешканці, в числі 4.000 душ — є зовсім сліпі. Всі вони втратили зір, в наслідок пануючої там хороби очної — трахоми, якої ніхто там не старався лічити. А що ця хороба дуже заразлива і десятками, а може й сотнями літ ширилася серед мешканців громади, всі вони осліпли.

Священикам заборонено їздити на мотоциклях. Епископи французькі заборонили священикам їздити на мотоциклях з тої причини, що їдучи на мотоциклі, священик мусить закасувати реверенду, а це осмішує його і понижує повагу священика.

Індуські дивацтва. В столиці Індій — Калькуті зорґанізували індуські товариства день жалоби на знак протесту проти закону, що має обовязувати від початку слідуючого року, а на підставі якого не можна буде виходити заміж дівчатам нище 14 літ. Підчас цілого жалібного дня, були усі склепи і уряди індуські позачинювані.

Жиди відвячуються. Палестинські жиди в Тель-Авіф назвали одну з улиць того міста „Польською улицею“, відвдячуючись в той спосіб за те, що в польських містах є десятки улиць жидівських. На такий спосіб то в кожному палестинському місті повинно бути зо три улиці українські.

Одинайцятилітна дівчина повісилася. На одному німецькому хуторі Альбрехтсгоф трафився, чи не єдиний в історії самогубств, випадок. А саме: 11-літна дівчина, яку мати вилаяла за погане поведення в школі, скористала одного дня з неприсутности родичів в хаті і повісилася. Випадок цей викликав зрозуміле збентеження.

Задусив маму, щоби оженитися з жидівкою. В одному селі біля Берестечка на Волині живе богатий господар Володимир Семен. Наймолодший його син закохався в дочці місцевого жида-шинкара; навіть післав до неї старостів. Жидівка старостів приняла, але поставила умову, що перед вінчанням наречений мусить перейти на мойсеєву віру. Молодий згодився, але мати рішуче спротивилася переходові сина на іншу віру. Тоді окаяний син задусив свою маму в сні, а сам поїхав до рабіна в сусідному місточку. Коли за кілька днів вернув, сказала йому наречена, що родичі її рішили видати її за жида-купця. Душегубник пішов тоді на поліцію і розказав все як було,

Оріґінальна смерть. Мадярські ґазети доносять з Будапешту, що одна 80 літна вдова хотячи засвідчити вірність свойму помершому чоловікови, розпалила на його могилі велику ватру, а себе облила нафтою і скочила в горіючий огонь. Люде найшли за кілька годин останки спопелілих костей вірної самогубниці. Цего рода самогубство трафилось на Мадярщині вже четвертий раз.

Париж без коней. Парижська міська рада ухвалила, що від нового року в Парижі по місті не вільно буде їздити кіньми. Невдячні люде забули про прислугу, яку їм зробили коні і тепер проганяють їх з великих міст.

Піє Куба до Якуба. За минулий рік 1928 пропито в Польщі 618 міліонів золотих. За ці гроші можна було купити 309 тисяч морґів землі (рахуючи по 2000 за морґ.)

Крадежі при помочі фотоґрафічного апарату. В Мадриті довгий час не могла поліція впасти на слід злодія, який в дуже зручний спосіб обкрадав склепи. Робив він це в той спосіб, що заходив передовсім до склепів зі золотом і дорогоцінностями і там просив властителів, щоби дозволили йому відфотоґрафувати склепову обстановку і вистави, мовляв, він потрабує тих знимок для американських ілюстрованих ґазет. Очевидно купці радо на це годилися. Тимчасом помисловий злодій, підчас фотоґрафовання, крав богато цінних річей. Коли поліція приловила його нарешті підчас його „фотоґрафічної роботи“, найшла в апараті правдивий маґазин накраденого добра.

Що то може отрах. Жінки з Дюсельдорфу спровадили собі з Берліна учителя для вивчення їх джію-джіцу (це є японська наука завдання противникові таких ударів рукою, щоби його цілковито ослабити). При помочі джію-джіцу хотять дюсельдорфські жінки оборонятися перед напастю дюсельдорфського опира.

Кулі, які лише малюють. В Америці видумали новий кріс, що його набивається такими кулями, які там, де поцілять, лишають таку пляму л фарби, якої ніяк не можна змити. Тими крісами і кулями буде в Америці послуговуватися поліція в боротьбі зі злодіями, які мають свої авта і втікають перед погонею поліції.

Видає і за редакцію відповідає Зенон Пеленський.

З друкарні Кнолера і Синав Перемишлі